การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ ด้านงานห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง

Development of Academic Administration Models for Participatory Library Work Bunyawat Wittayalai School, Lampang

ดวงดี อมรศรีคงคา Duangdee Amonsrikhongkha
พศิน แตงจวง Phasina Tangjuang
พระมหาสกุลมหาวีโร, ผศ.ดร. Phra Maha Sakul Mahaviro, Assoc. Prof. Dr.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University
Deedekdee9@gmail.com

Received 2026/03/12 *Revised* 2026/04/24 *Accepted* 2026/05/05

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม 2) พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม 3) ทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม และ4)ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง การวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และบุคลากรจำนวน 21 คน เครื่องมือได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินและการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

1) สภาพปัจจุบันรูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย พบว่า ขาดการบริหารเชิงกลยุทธ์ ครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมต่ำ ทรัพยากรไม่เพียงพอ ระบบเทคโนโลยีที่ไม่ทันสมัย กิจกรรมการอ่านที่ขาดความต่อเนื่อง และสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการเรียนรู้

2) พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย พบว่า พัฒนาโมเดล SMARTLIB ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การวางแผน

เชิงกลยุทธ์ ระบบการจัดการ การบูรณาการทางวิชาการ การพัฒนาทรัพยากร การบูรณาการเทคโนโลยี กิจกรรมการเรียนรู้ นวัตกรรมและการประเมินผล และ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือได้รับการยืนยันว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3) ทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย พบว่า สถิติการใช้บริการห้องสมุดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

4) ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย พบว่า การประเมินรูปแบบโดยผู้บริหาร ครู และประเมินความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ, งานห้องสมุด, การมีส่วนร่วม.

Abstract

The objectives of this research are to 1) study the current state of participatory library academic management, 2) develop a participatory library academic management model, 3) experiment with a participatory library academic management model, and 4) evaluate the use of a participatory library academic management model. Boonwat Wittayalai School, Lampang Province, research and development. The sample group consists of 21 executives, teachers, and personnel. Tools include questionnaires, interviews, assessments and activities. Data analysis includes averages, standard deviations, and content analysis.

The results of the research found that:

1) The current condition of the academic management model of the participatory library Boonwat Wittayalai School found that there was a lack of strategic management, teachers, students and community participation, insufficient resources, outdated technology systems, reading activities that lack continuity and the environment is not conducive to learning.

2) Develop a participatory library academic management model. Boonwat Wittayalai School found that the development of the SMARTLIB model, which consists of 7 main elements, namely strategic planning, management system,

academic integration, resource development, technology integration, learning activities, innovation and evaluation, and the creation of cooperative networks have been confirmed to be very appropriate.

3) Experimenting with the participatory library academic management model of Boonwat Wittayalai School found that the statistics of using the library service increased significantly.

4) Evaluation of the use of the participatory library academic management model Boonwat Wittayalai School found that the evaluation of the model by administrators, teachers and student satisfaction assessment was at a very high level.

Keywords: Academic Administration, Library Work, Participation.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในหมวดที่ 4 มาตราที่ 24 ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ จัดเนื้อสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและวิทยาการประเภทต่างๆ และมาตราที่ 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ(พระราชบัญญัติการศึกษาชาติ, 2568 : 7)

การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงผู้สูงวัย โดยการจัดบริการการศึกษาและการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของคนทุกกลุ่มเป้าหมาย และทุกช่วงวัย ด้วยหลักสูตรการศึกษาในทุกระดับที่มีมาตรฐาน ด้วยรูปแบบและช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการของช่วงวัย สื่อการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดรูปแบบ เวลาและสถานที่ และเอื้อต่อการ

พัฒนาศักยภาพของคนทุกกลุ่มเป้าหมายแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชนที่มีคุณภาพเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2565 : 156)

โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยในฐานะสถาบันการศึกษาและโรงเรียนประจำจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานและมีชื่อเสียงในด้านวิชาการ ซึ่งมีจำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 4,000 คน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุด อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติการเข้าใช้บริการห้องสมุดในระยะเวลาย้อนหลัง 3 ปีการศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2565-2567 พบประเด็นที่น่าวิตกกังวลเกี่ยวกับแนวโน้มการลดลงของจำนวนนักเรียนที่เข้าใช้บริการห้องสมุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในระบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนจากการประมวลผลข้อมูลสถิติการเข้าใช้บริการห้องสมุดโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยย้อนหลัง 3 ปี ปรากฏว่าในปีการศึกษา 2565 มีจำนวนนักเรียนเข้าใช้บริการโดยเฉลี่ยวันละ 320 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ต่อมาในปีการศึกษา 2566 จำนวนผู้ใช้บริการมีแนวโน้มลดลงเหลือเฉลี่ยวันละ 280 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 7 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด และในปีการศึกษา 2567 พบว่าจำนวนผู้ใช้บริการลดลงอย่างต่อเนื่องจนเหลือเพียงวันละ 200 คนโดยเฉลี่ย หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ 5 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งข้อมูลเชิงประจักษ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้นักเรียนใช้ประโยชน์จากห้องสมุดในฐานะแหล่งเรียนรู้หลักของสถานศึกษา

การศึกษาวิเคราะห์ถึงสาเหตุสำคัญของปรากฏการณ์การเข้าใช้บริการห้องสมุดที่ลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง พบปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานห้องสมุดดังต่อไปนี้ ประการแรก รูปแบบการให้บริการของห้องสมุดยังขาดการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัล อีกทั้งยังขาดการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและการให้บริการ ประการที่สอง ทรัพยากรสารสนเทศที่จัดไว้ให้บริการในห้องสมุดยังไม่มีความหลากหลายและขาดความทันสมัย จึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการและดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สาม การบริหารจัดการพื้นที่การใช้งานภายในห้องสมุดยังไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประการที่สี่ ขาดกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุดที่มีความน่าสนใจและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และประการสุดท้าย บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านห้องสมุดมีจำนวนไม่เพียงพอและยังขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการให้บริการและการจัดการห้องสมุดสมัยใหม่

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาของรูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปางว่าเป็นอย่างไร รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปางมาทดลองใช้เป็นอย่างไร เพื่อที่งานห้องสมุดจะได้มีรูปแบบการบริหารงานให้สอดคล้องกับ พรบ 2542 มาตรา 20 เรื่องการจัดการศึกษาสำหรับคนไทยให้มีคุณภาพมากขึ้นและเพิ่มสถิติการเข้าใช้บริการห้องสมุดของนักเรียนในโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันรูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

4) เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านงานห้องสมุด แบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปางเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development)โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คนผู้ช่วยรองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 4 คนหัวหน้าฝ่ายงาน จำนวน 5 คนครูและนักเรียน จำนวน 13 คนโดยการเลือกแบบเจาะจงเฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายและปฏิบัติการใช้โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการทำสำมะโนประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 21 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คนรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คนผู้ช่วยรองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 4 คนหัวหน้าฝ่ายงาน จำนวน 5 คนครูและนักเรียนจำนวน 13 คน

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 (R1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านงานห้องสมุด แบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปางโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 (D1) สร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านงานห้องสมุด แบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง ได้แก่ 1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนาถึงผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยเพื่อขออนุญาตการสนทนากลุ่ม 2) นัดหมายวันเวลาในการเข้าพบกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำการการสนทนากลุ่ม 3) ส่งหนังสือขอความร่วมมือก่อนวันนัดหมาย อย่างน้อย 1 สัปดาห์ และ4) ผู้วิจัยดำเนินการการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 (R2) ทดลองใช้รูปแบบบริหารงานวิชาการด้านงานห้องสมุด แบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้ทำการทดลองใช้การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง

ขั้นตอนที่ 4 (D2) ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านงานห้องสมุด แบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง

เครื่องมือการวิจัย

1) แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ฉบับประกอบด้วย ฉบับผู้บริหารสถานศึกษา และฉบับหัวหน้ากลุ่มสาระการศึกษา ทั้งนี้แบบสอบถามแต่ละฉบับมีลักษณะ ดังนี้ 1.แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา และตำแหน่ง ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยด้านความสามารถในการบริหารจัดการและด้านการเป็นแบบอย่างในการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ จำนวน 6 ข้อ 2) แบบสอบถามสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา และตำแหน่ง ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบ

มาตรประมาณค่า 5 ระดับ (5 Rating Scale) ประกอบด้วย ด้านการใช้ห้องสมุดเพื่อการจัดการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแก่นักเรียน จำนวน 6 ข้อ

2) แบบสัมภาษณ์ การวิจัยที่ผู้วิจัยใช้ในครั้งนี้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากงานบริหารงานของกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview form) โดยแบ่งเนื้อออกเป็น3 ตอน คือ ส่วนที่ 1 คำชี้แจง ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนตัว และส่วนที่ 3ข้อมูลให้สัมภาษณ์ โดยมีเนื้อหาในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อห้องสมุดโรงเรียนบุญวาทย์ ประกอบด้วยข้อคำถามดังนี้ ความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน รูปแบบการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนด้านผู้บริหารสถานศึกษา รูปแบบการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนด้านครู รูปแบบพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนด้านนักเรียน รูปแบบการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนด้านทรัพยากรสารสนเทศ และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์

3) แบบการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม (PAR) การจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 นำมาเป็นประเด็นคำถามในเนื้อหาที่ต้องการโดยกลุ่มบุคคลที่ผู้วิจัยเลือกเข้ามาเกี่ยวข้องกับปัญหาผู้ที่วิจัยนำมาใช้ในการทำสนทนากลุ่มจะเป็นบุคคลที่ผู้ศึกษาคาดว่าจะเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดี โดยปกติจะใช้ผู้เข้าร่วมสนทนาประมาณ 8-10 คน (วานิช มาลัยและอรสา ปานขาว, 2548)

4) การทำSWOT Analysis ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรเป็นการพิจารณาจุดแข็ง (strengths-S) และจุดอ่อน (weaknesses - W) ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานห้องสมุดในด้านต่างๆ 2) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร เป็นการกำหนดโอกาส (opportunities - O) และอุปสรรค (threats - T) ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรในด้านต่างๆ

การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาระดับค่าดัชนีความสอดคล้องฯ ของข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป คัดเลือกข้อคำถามข้อนั้นไว้ใช้ได้ โดยได้ค่า IOC รายข้อทุกฉบับอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

2) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒินำมาตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 21คน ได้ค่า

ความเที่ยงของแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ .84 แบบสอบถามสำหรับครูหัวหน้ากลุ่มสาระเท่ากับ .81

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับสภาพบริบทการบริหารทั่วไป และรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการศึกษาเอกสารหลักฐานของโรงเรียน ร่วมกับการสังเกตทดลองใช้ในทดลองใช้ในรูปแบบ Non-Experiment การใช้เครื่องมือเพื่อสัมภาษณ์ การจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม (PAR) และวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ ด้านงานห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง มีผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สภาพปัจจุบันรูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย พบว่า ปัญหาสำคัญในด้านการบริหารจัดการซึ่งยังขาดประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณ การประเมินผล และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้ยังพบว่าการบูรณาการการใช้ห้องสมุดเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอนยังขาดความเป็นระบบ และการมีส่วนร่วมของนักเรียนยังจำกัดอยู่เพียงประมาณร้อยละ 40 ของนักเรียนทั้งหมด ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานห้องสมุดที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากขึ้น โดยสามารถสรุปไว้ 2 ปัญหาใหญ่ ๆ ได้แก่ *ด้านปัญหาหลัก* คือ 1) การขาดการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ไม่มีแผนระยะยาวที่ชัดเจน 2) การมีส่วนร่วมต่ำครู นักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมน้อย 3) ทรัพยากรไม่เพียงพอและไม่ทันสมัยหนังสือและสื่อดิจิทัลไม่ตอบสนองความต้องการ 4) เทคโนโลยีล้าสมัยระบบจัดการและอุปกรณ์ไม่ทันสมัย 5) กิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดยังไม่ต่อเนื่องขาดแผนงานระยะยาวในการส่งเสริมการอ่านและ 6)สภาพแวดล้อมไม่เอื้อพื้นที่และบรรยากาศไม่กระตุ้นการเรียนรู้ *ด้านความต้องการหลัก* 1)รูปแบบการบริหารจัดการที่มีส่วนร่วมต้องการให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม 2)ทรัพยากรที่หลากหลายและทันสมัยต้องการสื่อดิจิทัลและหนังสือที่ตอบสนองความต้องการ 3) เทคโนโลยีที่ทันสมัยต้องการระบบจัดการและอุปกรณ์ที่ทันสมัย 4) กิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่องต้องการกิจกรรมที่น่าสนใจและเป็นระบบ 5) การพัฒนาบุคลากรต้องการการฝึกอบรมทักษะใหม่ๆและ6) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และต้องการปรับปรุงพื้นที่และบรรยากาศ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย พบว่า กระบวนการพัฒนารูปแบบ SMARTLIB Model แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนหลัก โดยแต่ละขั้นตอน ดังนี้ *ขั้นตอนที่ 1 การระดมความคิด* การวิพากษ์ครั้งที่ 1 มีผู้เข้าร่วม คือ ผู้บริหาร 12 คน และครู 15 คน ใช้วิธีการแสดงความคิดเห็น การระดมสมอง และการจัดลำดับความสำคัญ กระบวนการนี้มีลักษณะเป็น "การมีส่วนร่วมแบบปรึกษาหารือ" (Consultative Participation) ที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ ทั้งในแง่ของสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริง แนวทางการแก้ไข ซึ่งนำไปสู่การกำหนด "องค์ประกอบสำคัญ" ของโมเดล *ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบร่วมกัน* ในการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีผู้เข้าร่วมคือ ผู้บริหาร 3 คน ครู 15 คนตัวแทน และนักเรียน 8 คน กระบวนการในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยการออกแบบร่วมกัน การสร้างแผนผัง และการกำหนดรายละเอียด มีลักษณะเป็น "การมีส่วนร่วมแบบร่วมดำเนินการ" (Collaborative Participation) ที่ผู้เข้าร่วมไม่เพียงแต่แสดงความคิดเห็น แต่ร่วมกันออกแบบและสร้างสรรค์รูปแบบ เกิดเป็นร่างรูปแบบ SMARTLIB ที่พ่วงมาด้วยแผนการดำเนินงาน และตัวชี้วัดความสำเร็จ การที่ผู้เข้าร่วมสามารถออกแบบรายละเอียดได้เอง แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในปัญหาและแนวทางการแก้ไข *ขั้นตอนที่ 3 การทบทวนและปรับปรุง* การวิพากษ์ครั้งที่ 2 มีผู้เข้าร่วมคือ ผู้บริหาร 3 คนครู 15 คน ตัวแทนนักเรียน 8 คน และผู้ปกครอง 6 คน กระบวนการในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยการนำเสนอร่างรูปแบบ การรับฟังข้อเสนอแนะ และการปรับปรุงร่วมกัน มีลักษณะเป็น "การมีส่วนร่วมแบบประเมินผล" (Evaluative Participation) ที่ผู้เข้าร่วมช่วยกันตรวจสอบและปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้รูปแบบ SMARTLIB ฉบับปรับปรุงที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งแผนการทดลอง และเกณฑ์การประเมิน การที่รูปแบบผ่านการทบทวนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายกลุ่ม ทำให้มีความน่าเชื่อถือและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติสูงขึ้น จากการวิเคราะห์ กระบวนการพัฒนารูปแบบ SMARTLIB Model มีการใช้หลักการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การระดมความคิด การออกแบบ จนถึงการทบทวนและปรับปรุง ซึ่งจะทำให้รูปแบบที่ได้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย พบว่า สถิติการใช้บริการห้องสมุดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในทุกประเภทการให้บริการ สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวสามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ด้านที่มีการเพิ่มขึ้นสูงสุด ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดขึ้น ซึ่งเพิ่มขึ้น

เกือบร้อยละ 78 แสดงให้เห็นว่านักเรียนให้ความสนใจกับกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้มากขึ้นอย่างชัดเจน รองลงมาคือการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อค้นหาข้อมูลซึ่งเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ 70 บ่งชี้ถึงแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ที่เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่การยืม คืนหนังสือเพิ่มขึ้นร้อยละ 56 สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนหันมาใช้ทรัพยากรสิ่งพิมพ์มากขึ้นเช่นกัน เมื่อพิจารณาภาพรวมจำนวนผู้เข้าใช้บริการห้องสมุดเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ 46 โดยสัดส่วนนักเรียนที่เข้าใช้บริการเพิ่มขึ้นจากประมาณร้อยละ 21 เป็นร้อยละ 31 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นว่ารูปแบบ SMARTLIB ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนบทบาทของห้องสมุดจากแหล่งบริการแบบเดิมไปสู่พื้นที่การเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวาและตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 4 ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย พบว่า ผลการประเมินรูปแบบ SMARTLIB โดยผู้บริหารและครูในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง พบว่าการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้รับการยอมรับจากผู้ปฏิบัติงานจริงในระดับที่น่าพึงพอใจเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ได้รับการประเมินสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมของห้องสมุดสามารถสร้างการมีส่วนร่วมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน คน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการห้องสมุดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบ SMARTLIB สามารถยกระดับคุณภาพการให้บริการห้องสมุดได้อย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ ด้านงานห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปางผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 สภาพปัจจุบันรูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย พบว่า ขาดการบริหารเชิงกลยุทธ์ ครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมต่ำ ทรัพยากรไม่เพียงพอ ระบบเทคโนโลยีที่ไม่ทันสมัย กิจกรรมการอ่านที่ขาดความต่อเนื่อง และสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของความสำเร็จ การที่ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การออกแบบ การปฏิบัติ จนถึงการประเมินผล ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและความ

รับผิดชอบร่วมกันทั้งนี้หากได้รับปัจจัยที่สนับสนุนกิจกรรมภายในห้องสมุดจะทำให้เกิดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นสอดคล้องกิ่งใจ รัตนแสนศรี (2562) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการบริหารงานห้องสมุดและส่งผลต่อการพัฒนาระบบบริหาร ประกอบด้วยผู้บริหาร บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ โดย ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย กำกับดูแล ติดตาม ตรวจสอบ และให้คำปรึกษา รวมถึงสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากรในการดำเนินงานห้องสมุด และสอดคล้องกับแนวคิดของ Arnstein (1969) เกี่ยวกับบันไดของการมีส่วนร่วมประชาชนที่จำแนกระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 8 ขั้น ตั้งแต่การจัดการและการบำบัดรักษาที่เป็นการมีส่วนร่วมแบบไม่มีพลัง ไปจนถึงความร่วมมือ การมอบอำนาจ และการควบคุมโดยประชาชนที่เป็นการมีส่วนร่วมแบบมีอำนาจของประชาชน

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย พบว่า พัฒนาโมเดล SMARTLIB ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ระบบการจัดการ การบูรณาการทางวิชาการ การพัฒนาทรัพยากร การบูรณาการเทคโนโลยี กิจกรรมการเรียนรู้ นวัตกรรมและการประเมินผล และ การสร้างเครือข่าย ความร่วมมือได้รับการยืนยันว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2555) ที่เน้นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และสร้างสรรค์ความรู้ร่วมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้ให้และผู้รับ แต่ทุกคนเป็นทั้งผู้เรียนรู้และผู้สอนไปพร้อมกัน วิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ ไม่ใช่แค่การรับความรู้จากผู้สอน แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นในรูปแบบ SMARTLIB ที่นักเรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับบริการแต่เป็นผู้ร่วมสร้างและพัฒนาห้องสมุด ความรู้สึกเป็นเจ้าของที่เกิดขึ้นนี้เป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการพัฒนาและรักษาคุณภาพของห้องสมุด สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง Psychological Ownership ของ Pierce, Kostova และ Dirks (2001) ที่อธิบายว่าความรู้สึกเป็นเจ้าของทางจิตวิทยาเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้สึกว่าบางสิ่งบางอย่างเป็นของเราโดยไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของตามกฎหมาย โดยเกิดจากสามเส้นทางหลักคือการควบคุม การได้รู้จักอย่างใกล้ชิด และการลงทุนตนเอง ซึ่งทั้งสามเส้นทางนี้เกิดขึ้นในกระบวนการมีส่วนร่วมของรูปแบบ SMARTLIB

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย พบว่า สถิติการใช้บริการห้องสมุดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ในทุกประเภทการให้บริการ สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวสามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนได้

อย่างเป็นรูปธรรม ด้านที่มีการเพิ่มขึ้นสูงสุด ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดขึ้น ซึ่งเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ 78 แสดงให้เห็นว่านักเรียนให้ความสนใจกับกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้มากขึ้นอย่างชัดเจนนภัสนันท์ พรหมทา (2562) พบว่า โดยภาพรวมการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนเหล่านี้อยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพนิดา แสงรัตน์ (2561) พบว่า การมีคณะกรรมการห้องสมุดซึ่งมีตัวแทนจากทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติงานของห้องสมุด ช่วยให้การดำเนินงานมีทิศทางที่ชัดเจน และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังพบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เกิดจากความคิดริเริ่มของนักเรียนส่งผลให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 4 ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย พบว่า การประเมินรูปแบบโดยผู้บริหาร ครู และประเมินความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากทั้งนี้เพราะการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายเข้ามามีส่วนร่วมทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ทำให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความครอบคลุมและสมบูรณ์ แต่ละกลุ่มมีมุมมอง ความต้องการ และข้อเสนอที่แตกต่างกัน การบูรณาการมุมมองเหล่านี้ทำให้รูปแบบมีความสมดุลและตอบโจทย์ได้หลากหลาย สิ่งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Stake (1995) เกี่ยวกับการประเมินแบบตอบสนองที่เน้นให้รับฟังเสียงจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย เพราะแต่ละกลุ่มมีมุมมองที่มีคุณค่าและควรได้รับการพิจารณา Stake (1995) อธิบายว่าการประเมินแบบตอบสนองมุ่งเน้นที่ความกังวลของผู้เกี่ยวข้องและการสร้างความเข้าใจที่หลากหลายมากกว่าการวัดผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ในทำนองเดียวกัน Lincoln และ Guba (1985) เสนอแนวคิดเรื่อง Naturalistic Inquiry ที่เน้นการศึกษาปรากฏการณ์ในบริบทธรรมชาติและให้ความสำคัญกับเสียงของผู้เข้าร่วม โดย Lincoln และ Guba (1985) กล่าวว่าความจริงมีหลายแง่มุมขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้สร้างความเป็นจริง สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2558) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาหมู่คณะที่เกิดจากการรวมความรู้และประสบการณ์ของคนหลายคนที่มีพื้นฐานแตกต่างกันและชี้ให้เห็นว่าปัญญาที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของคนที่หลากหลายมักจะมีความลึกซึ้งและครอบคลุมมากกว่าปัญญาของบุคคลใดบุคคลหนึ่งและสอดคล้องกับนภัสนันท์ พรหมทา (2562) พบว่าโดยภาพรวมการบริหารงานห้องสมุดของโรงเรียนเหล่านี้อยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับกิ่งใจ รัตนแสนศรี (2562) พบว่า โดยภาพรวมปัจจัยสนับสนุนการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในระดับที่เหมาะสมมากที่สุดซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยเหล่านี้ในการส่งเสริมการบริหารงานห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ ด้านงานห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปางสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยดังตารางภาพนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารงานวิชาการ ด้านงานห้องสมุดแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง

ที่มา : ดวงดี อมรศรีคงคา, 2569.

รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปางโดยใช้ โมเดล SMARTLIB ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลักดังนี้ S - Strategic Planning (การวางแผนเชิงกลยุทธ์) การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจห้องสมุดร่วมกันการจัดทำแผนพัฒนาห้องสมุดระยะสั้นและระยะยาวการบูรณาการแผนพัฒนาห้องสมุดกับแผนพัฒนาโรงเรียน M - Management System (ระบบการจัดการ) การจัดโครงสร้างการบริหารงานห้องสมุดแบบมีส่วนร่วมการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรทุกระดับการจัดระบบการสื่อสารและประสานงาน A - Academic Integration (การบูรณาการทางวิชาการ) การเชื่อมโยงการใช้ห้องสมุดกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักเรียนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต R - Resource Development (การพัฒนาทรัพยากร) การจัดหาและพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศที่หลากหลายการพัฒนาสื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศการจัดระบบการจัดเก็บและค้นหาข้อมูล T - Technology Integration (การบูรณาการเทคโนโลยี) การพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติการใช้เทคโนโลยีในการให้บริการการพัฒนาห้องสมุดดิจิทัล L - Learning Activities (กิจกรรมการเรียนรู้)

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้การจัดกิจกรรมพิเศษและการประกวดต่างๆการพัฒนานิสัยรักการเรียนรู้ I - Innovation & Evaluation (นวัตกรรมและการประเมินผล) การพัฒนานวัตกรรมในการให้บริการห้องสมุดการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง B - Building Partnership (การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ) การสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายนอกการเชื่อมโยงกับชุมชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

สรุป และข้อเสนอแนะ

การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ ด้านงานห้องสมุดแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปางการวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านห้องสมุดแบบมีส่วนร่วม (SMARTLIB) ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทยแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของรูปแบบในการเพิ่มการใช้บริการห้องสมุดและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการ รูปแบบนี้สามารถพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง-ลำพูน ควรมีการนำรูปแบบ SMARTLIB ไปใช้ โดยเริ่มจากการศึกษาบริบทของโรงเรียนในสังกัด และปรับองค์ประกอบต่างๆ ให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและสร้างเครือข่าย

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง-ลำพูน ควรสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนที่ใช้รูปแบบ SMARTLIB เพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี ตลอดจนมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องมีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยใช้ตัวชี้วัดที่หลากหลาย ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง-ลำพูน ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุนการทำงานแบบมีส่วนร่วม เช่น ระบบการจัดการความรู้ออนไลน์ แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล

ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติ

1) โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง ควรมีแผน โครงการ และกิจกรรมพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนผ่านการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และผู้มีส่วนได้เสียให้มากขึ้นอย่างน้อยปีละครั้ง

2) โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง ควรมีแผน โครงการ และกิจกรรมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียนที่สามารถสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้

3) โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง ควรมีโครงการ และกิจกรรมการอบรมศักยภาพการใช้งานระบบการจัดการความรู้ออนไลน์ รวมทั้งการพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลให้กับครูและนักเรียนสำหรับการเรียนรู้ได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เสมือนจริง (VR) ในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน

2) ควรมีการพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับโรงเรียนประถมศึกษา และสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

3) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้รูปแบบ SMARTLIB ในโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น โรงเรียนขนาดใหญ่-เล็ก โรงเรียนในเมือง-ชนบท

4) ควรมีการศึกษาผลกระทบของรูปแบบ SMARTLIB ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระยะยาว

6) ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบ SMARTLIB กับรูปแบบการบริหารห้องสมุดแบบดั้งเดิม

References

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2563).* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

กิ่งใจ รัตนแสนศรีและคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. *วารสารช่อพะยอม,* 30(1), 105-117.

นภัสนันท์ พรหมทา. (2562). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.* มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

พนิดา แสงรัตน์. (2561). *แนวทางการบริหารจัดการห้องสมุดแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนเอกชน.* นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย. (2658). *ข้อมูลสถิติการเข้าใช้บริการห้องสมุดในระยะเวลาย้อนหลัง 3 ปี.* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน.

วานิช มาลัยและอรสา ปานขาว. (2548). *“วิธีการศึกษาทางนิเทศศาสตรศึกษา”.* กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21.* มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2558). *โมเดลประเทศไทย4.0 ผลึกความคิด‘สุวิทย์ เมษินทรีย์.’ฐานเศรษฐกิจ.* [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : http://www.thansettakij.com /content/9309. [วันที่ 1 มิถุนายน 2568].

Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation.*Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224.

Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage Publications.

Stake, R. E. (1995). *The Art of Case Study Research.* Thousand Oaks : Sage.

Pierce, J. L., Kostova, T., & Dirks, K. T. (2001). *Toward a theory of psychological ownership in organizations*. Academyof management review,26(2), 298-310.